УДК 658.13

Н. А. Гринюк[1]

ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА ЯК КРИТЕРІЙ ЯКОСТІ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ

[1]Державний торговельно-економічний університет

Анотація. *Проаналізовано сутність корпоративного управління з точки зору впливу на фінансову безпеку підприємства. Досліджено вплив параметрів моделі фінансування на оптимізацію значення структури капіталу підприємства і його фінансову рентабельність.*

Ключові слова: корпоративне управління; фінансова безпека; структура капіталу; фінансова рентабельність.

Financial security as a criterion for the quality of corporate governance

Abstract. *The essence of corporate governance in terms of impact on the financial security of the enterprise is analyzed. The influence of the parameters of the financing model on the optimization of the value of the capital structure of the enterprise and its financial profitability is investigated.*

Keywords: corporative management; financial security; capital structure; financial profitability.

В найбільш узагальненому вигляді корпоративне управління є системою відносин між органами управління суб'єкта господарювання із зацікавленими особами, створеною з метою забезпечення його ефективної діяльності. Особливості організаційно-правової форми господарювання обумовлюють характерні риси формування власності і корпоративного управління підприємства, визначають процедури і механізми прийняття управлінських рішень, спрямованих на реалізацію стратегічних завдань і досягнення цільових параметрів його функціонування. З огляду на особливості функціонування, управління корпоративним підприємством відображає систему господарських (соціально-економічних) відносин між суб'єктами внутрішнього інституціонального середовища щодо участі у формуванні капіталу/майна, діяльності, управлінні, розподілу прибутків і ризиків. [1, с. 628].

Перенос акценту корпоративного управління на інтегрований підхід до прийняття комплексу фінансових рішень фокусує увагу на динамічному характері процесів в сучасній корпорації, посилюючи вплив на фінансовий аспект діяльності господарюючого суб'єкта. Основною метою реалізації концептуальних засад корпоративного управління стає забезпечення фінансової стійкості і ефективності підприємства в довгостроковій перспективі, означаючи владні повноваження приймати рішення щодо фінансування його діяльності [2, с.87].

Сучасні корпоративні підприємства здійснюють свою діяльність під впливом складного комплексу факторів зовнішнього і внутрішнього середовища, що, насамперед, проявляється сукупністю фінансових загроз, дія яких призводить до значних витрат і збитків, і, як наслідок, до підвищення рівня фінансової небезпеки [3, с.185]. В таких умовах одним із найважливіших завдань корпоративного управління стає забезпечення необхідного рівня фінансової безпеки підприємства як передумови формування позитивних результатів його фінансово-господарської діяльності і стійкого зростання в майбутньому.

Забезпечення ефективної діяльності підприємства досягається побудовою оптимальної структури власності, що полягає в управлінні як складом власників (акціонерів, учасників), так і особливістю володіння власністю (структурою капіталу). Структура власності і корпоративне управління визначають методи узгодження інтересів різних видів власників, регулюють конфлікти інтересів між власниками і менеджментом, при цьому від структури капіталу безпосередньо залежить ризик неплатоспроможності і особливості розподілу фінансових ризиків, що є наслідком прийняття зважених рішень щодо фінансування та здійснення інвестицій. Таким чином, система корпоративного управління виступає базовою передумовою фінансової безпеки підприємства, забезпечуючи стабільну захищеність пріоритетних збалансованих фінансових інтересів, даючи змогу вчасно виявляти потенційні загрози і ризики, створюючи фундамент фінансової підтримки його успішного функціонування в перспективі.

В узагальненому вигляді фінансова безпека підприємства безпосередньо залежить від ефективності управління процесами фінансування його діяльності. В межах загального напрямку функціонування корпорації однією з головних задач та як свідчить закордонна практика, першочерговою довгостроковою метою є необхідність збереження інвестиційної привабливості корпорації з точки зору власників її майна, що, безумовно, є цільовим завданням корпоративного управління.

Досягнення цієї мети передбачає забезпечення високого рівня доходів на вкладений капітал і, насамперед, на власні кошти. Зростання рентабельності власного капіталу безумовно пов'язано з наявністю певної частки позикових коштів в загальному обсязі майна, оскільки це підвищує віддачу власних коштів (насамперед за рахунок зменшення їх розміру, на який розподіляється прибуток). Крім того, ефективність використання власних коштів, яку відображає показник фінансової рентабельності, залежить від впливу фінансового левериджу – економічного явища, яке виникає в тому випадку, коли в структурі фінансових ресурсів господарюючого суб'єкта є позикові кошти.

Теорія і практика функціонування зарубіжних підприємств підтверджують необхідність врахування взаємозалежності головних результативних показників ефективної діяльності підприємства. Як відомо, існує математичний апарат взаємозв'язку двох головних показників діяльності підприємства – економічної і фінансової рентабельності, який дозволяє визначити і проаналізувати ефективність управління структурою фінансових коштів з точки зору її впливу на найважливіші результати функціонування підприємства, що визначають рівень його фінансової безпеки.

Проведені економічні дослідження дозволили виявити тісний взаємозв'язок показника фінансової рентабельності від ціни і обсягів залучених позикових коштів, які формують структуру фінансових ресурсів корпорації. Слід зауважити, що зазначений методичний інструментарій має потенціал щодо його використання не тільки в процесі аналізу, а й при прогнозуванні майбутніх (бажаних чи орієнтовних) значень показника фінансової рентабельності як головного цільового індикатора ефективності управління фінансовою діяльністю і фінансовою безпекою підприємства зокрема та як критерію якості корпоративного управління в цілому.

В результаті дослідження встановлена аналітична залежність фінансової рентабельності від величини співвідношення позикового і власного капіталу корпорації, інших внутрішніх параметрів системи та факторів зовнішнього середовища. Оцінювання впливу усіх параметрів, що входять до моделі вибору оптимального варіанту фінансування дозволило виявити тісну, але не рівнозначну залежність зміни оптимального значення структури фінансових ресурсів при зміні різних параметрів, що впливають на її величину (реальної ставки кредитного ринку, рівня інфляції, кредитної політики банку, економічної рентабельності суб'єкта господарювання).

Проведений постоптимізаційний аналіз чутливості моделі оптимізації співвідношення позикового і власного капіталу корпорації дозволив виявити тісну, але не рівнозначну залежність зміни оптимального значення структури фінансових ресурсів при зміні різних параметрів, що впливають на її величину.

Схема проведення аналізу являє собою двохетапне дослідження:

1. Впливу окремих факторів на оптимальне значення структури фінансових ресурсів підприємства і його фінансову рентабельність. Принципом виконання аналізу було обрана послідовна зміна кожного фактору на певні значення (відповідно песимістичний, реалістичний, оптимістичний прогноз).

2. Варіації фінансової рентабельності при відхиленні від оптимального рішення.

В результаті дослідження були виявлені наступні закономірності:

1. Зростання економічної рентабельності позитивно відображається на можливих рішеннях суб'єкта господарювання стосовно залучення позикових коштів. В такій ситуації оптимальне значення структури фінансових ресурсів збільшується на величину, яка значно перевищує розмір зміни показника економічної рентабельності.

2. Дослідження впливу об`єктивних (незалежних від підприємства) умов залучення позикових ресурсів, які визначаються зовнішнім середовищем його функціонування - безризикової ставки кредитного ринку і темпу інфляції, свідчить про тісну залежність результативного показника моделі оптимізації від їх зміни. Тобто, при погіршенні умов кредитування оптимальне значення структури фінансових ресурсів підприємства зменшується в розмірах більш значних, чим зміни факторів, що аналізуються. В той же час слід відмітити, що в такій ситуації своєрідним буфером виступає одна з

складових процентної ставки, а саме - премія за ризик неплатоспроможності клієнта, яка зменшується при зростанні фінансової незалежності підприємства. В зв`язку з цим значні коливання співвідношення позикових і власних коштів обумовлюють значно менші зміни показника фінансової рентабельності.

3. Зміна ставлення банку до ризику неплатоспроможності клієнта обумовлює практично рівнозначну за розміром, але протилежну за напрямом зміну оптимального для підприємства співвідношення позикових і власних коштів і тому майже не впливає на значення показника його фінансової рентабельності.

4. Коливання ставки оподаткування прибутку, безумовно, не може чинити вплив на величину співвідношення позикових і власних фінансових ресурсів підприємства, але внаслідок існуючого механізму обов`язкових платежів господарюючих суб`єктів обумовлює протилежні коливання показника фінансової рентабельності, які втім, дещо послаблені дією інших складових моделі.

5. Отримані внаслідок коливань внутрішніх параметрів системи значення співвідношення позикових і власних коштів ілюструють оптимальність знайденого рішення. Як свідчить проведений аналіз, відхилення величини структури фінансового капіталу підприємства від розрахованого оптимального значення у всіх випадках супроводжуються зниженням показника фінансової рентабельності.

Проведений постоптимізаційний аналіз чутливості дозволяє говорити про запропоновану модель оптимізації структури капіталу підприємства не тільки як про ефективний інструментарій управління позиковими ресурсами, а й про необхідну передумову забезпечення його фінансової безпеки, яка, виступаючи узагальненим критерієм якості корпоративного управління, значно підвищує ефективність діяльності в цілому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Гринюк Н.А. Корпоративні підприємства: сутність та особливості // Молодий вчений - Херсон, 2017. – № 43 (17). – С. 626-630. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2017_3_147 (дата звернення: 19.02.2022).

2. Buckley P. J., Ghauri P. N. Globalisation, economic geography and the strategy of multinational enterprises. *Journal of International Business Studies*. 2004. Vol. 35. Issue 2. P. 81–98.

3. Dokiienko L., Hrynyuk N., Lapko O., Kramarev H. Financial security diagnostics tools for corporate enterprises. *Financial and credit activity: problems of theory and practice*. 2020. №3(34). P.184–194. https://doi.org/10.18371/fcaptp.v3i34.215477.

Гринюк Наталія Андріївна – кандидат економічних наук, доцент, кафедри світової економіки, Державний торговельно-економічний університет, Київ, e-mail: nataliyahrynyuk@gmail.com

Hrynyuk Nataliya A. – PhD in Economic, Associate Professor, Associate Professor of the Department of World Economy, State University of Trade and Economics, Kyiv, e-mail: nataliyahrynyuk@gmail.com